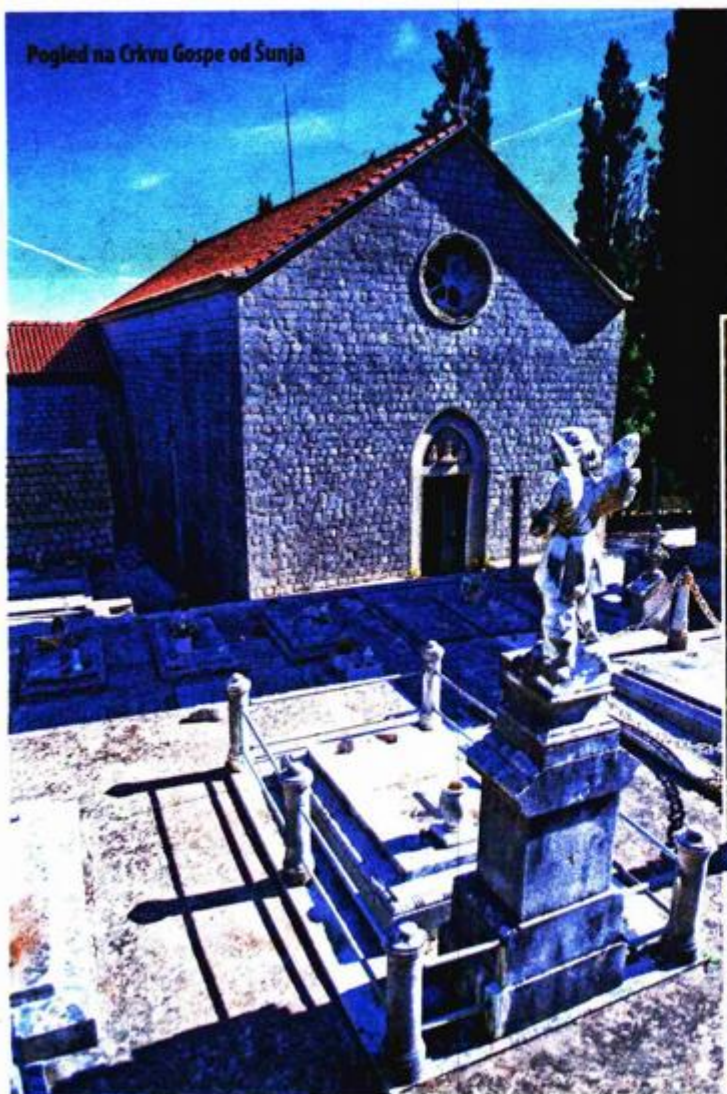

CRKVA GOSPE OD ŠUNJA NA LOPUDU

Restauracija zidnog oslika

Pogled na Crkvu Gospe od Šunja

Zidne slike izvedene su u fresko-tehnici zidnog slikanja, konceptualno usklađene s likovnom dekoracijom svetišta, njenim kamenim uresom i drvenim oltarom. Pretpostavlja se da su nastale krajem 16. i početkom 17. stoljeća u vrijeme angažiranog djelovanja lopudske Universitas

Detalji freske iz ciklusa 'Krist propovijeda u hramu'

Mala ali vrijedna ekipa Hrvatskog restauratorskog zavoda, Odjel za zidno slikarstvo i mozaik, koja djeluje u Dubrovniku u okviru programa restauracije fresko-slikarstva na graditeljskoj baštini dubrovačkoga područja, posljednjih godina bavila se istraživanjima te restauracijom fragmenata fresko oslika u lopudskoj Crkvi Gospe od Šunja. Kako izvještava voditeljica ovog višegodišnjeg posla restauratorica Fani Župan, zidne slike u izvornom obimu zapremale su cijeli sjeverni i južni zid do kamenog razdjelnog vijenca (700 x 483 cm). Od sačuvanih prikaza – slikanih scena iz Kristova života podijeljenih na cikluse Djetinjstvo, Muka i Proslava, smještenih unutar oslikanih medaljona prepoznaju se Obrezanje u hramu, Disputa u hramu, Molitva na Maslinskoj gori, Krunidba Krista trnovom krunom, Raspeće Kristovo, Uskrsnuće. Restauratorska i arhivska istraživanja u svetištu donijela su nova saznanja o likovnoj opremi crkve. Zidne slike izvedene su u fresko-tehnici zidnog slikanja, konceptualno usklađene s likovnom dekoracijom svetišta, njenim kamenim uresom i drvenim oltarom. Pretpostavlja se da su nastale krajem 16. i početkom 17. stoljeća u vrijeme angažiranog djelovanja lopudske Universitas. Ministarstvo kulture RH uključilo je u program zaštite kulturnih dobara 2006. istraživanje zidnih slika u

svetištu Gospe od Šunja te za program restauracije kontinuirano izdvaja sredstva već pet godina. Restauracija je u fazi reintegracije žbukanih oštećenja, a uslijedit će rekonstrukcija i retuš oslika, a radove izvodi ekipa konzervatora-restauratora Veronika Šulić, Vikica Katić, Ivan Mladošić i Paula Borković, suradnici konzervatora-restauratora, Ana Piplica, konzervator-restaurator i Katarina Gavrilica, suradnik konzervatora-restaurator na čelu s voditeljicom Fani Župan te uz vrijednu pomoć mještana Dube Musladin, Iva Gale i Zorana Matkovića. Želeći potpomoći dinamiku restauratorskih radova, ove je godine i Grad Dubrovnik izdvojio sredstva iz proračuna za kulturu.

Povijest

Mnogo starija od fresko-oslika je sama crkva smještena na jugoistočnoj strani Lopuda iznad pješčane plaže Šunj. Crkva se spominje i pod imenom "Santa Maria della Isola di Mezzo", poznatija s pridjevkom "del Bissone" (talijanska riječ "biscia", "biscione" (zmija, zmijurina), iz kojega je kroz vrijeme proizišao naziv "Šunj". Legenda kaže da je na mjestu današnje crkve u 11. stoljeću zavjetnu kapelu podigao milanski plemić Visconti. Doživjevši na povratku iz križarske vojne snažnu oluju na moru, zavjetovao se Majci Božjoj da će na kopnu svoga spasa sagraditi

zavjetnu kapelu. Uvala Šunj bila je njegovo mjesto spasa, a kapelu je dao podignuti u prisoju brezuljka. Legenda spominje da je Oton Visconti u križarskom ratu ubio i jednog Saracena i kao ratni plijen preuzeo njegov štit na kojemu je prikazan grb sa zmijom koja proždire dječaka. Druga varijanta legende međutim govori o tom milanskom plemiću koji je pronašao svoje dijete kako ga proždire zmija, a spasi ga Bogorodica kojoj u čast podigne kapelu. Ovu legendu spominje talijanski dominikanac Serafin Razzi (druga polovica 16. stoljeća) u svome djelu "La storia di Rauggia", dok se spomen prve verzije veže uz ime dubrovačkog kroničara isusovca iz 18. stoljeća Ivana Marije Mattei-Matijaševića u njegovu rukopisnom zborniku "Zibaldone" (1752. g.). Obitelj Visconti zaista posjeduje takav grb, a Lopudani su ga preuzeli kao grb otoka koji je primjenjivan u pravnim spisima sve do dvadesetih godina 20. stoljeća; i koji je do danas živ kao simbol i zaštitni znak otoka.

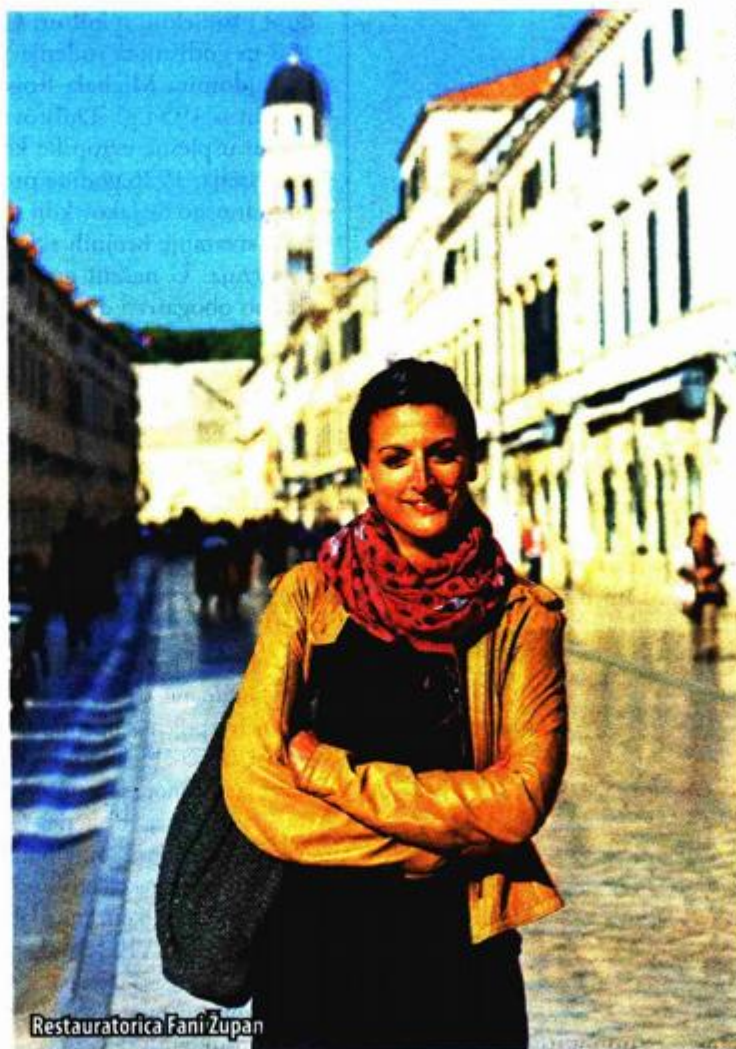
Prvobitna dimenzija zavjetne crkve bila je nešto veća od veličine oltara s lijeve strane glavnog oltara velike crkve. Sve do 1889. bila je u funkciji kapele. Crkva se nadograđuje od 15.-17. stoljeća, a njezin pod prepun je nadgrobni ploče koje svjedoče o ukapanju zaslužnih članova lopudske komune od samog posvećenja crkve do 1807., a najranija je iz 1488. godine. Veliki gospodarski prosperitet Lopuda u 15. stoljeću potakao je i ustroj bratovštine Gospe od Šunja čiji je sačuvan statut iz 1416. godine. Statute, odnosno matrikule bratovština potvrđuje crkvena i svjetovna vlast, pa je matrikulu Gospe od Šunja potvrdilo Malo vijeće 1453. Crkva dogradnjama postaje najvećom crkvom na otoku koja početkom 15. stoljeća postaje matica. Posvećuje se 1488., a grb Viscontijevih postaje grbom bratovštine. Brojem svojih članova i materijalnim bogatstvom bratovština s vremenom je dobivala na moći i ugledu, bogato oprema crkvu maticu, gradi lužu, popravljala zidine i tvrđave, preuzima mnoge upravne funkcije u suglasju s knezom, pa je na istaknutom mjestu – zvoniku grb bratovštine koji je postao grbom Lopuda stoji ravnopravno s grbom Republike. Bratovština Gospe od Šunja bila je predstavnik cjelokupnoga stanovništva otoka, identificira se s pojmom 'universitas'. Stoga i ovo otkriće još je jedan od dokaza značaja i ugleda lopudske matice.

Priredila:

Sonja Seferović

Foto dokumentacija:

Katarina Gavrilica

Restauratorica Fani Župan

ZELJKO TUTIJEVIĆ